

Natuurpunt Voorkepen

Driemaandelijks tijdschrift - Jaargang 24 nr. 95 | juli-augustus-september 2025

DE VERDWENEN BURCHT VAN
BLOMMERSCHOT

RIMPELS IN HET LANDSCHAP

BEDDEN VOOR DE WELVAART

www.natuurpuntvoorkepen.be

Westmalle

TRAPPIST

Een leven van gebed en arbeid

Al meer dan 200 jaar kiezen de trappisten van Westmalle voor een leven van gebed en arbeid. Dat is hun ware roeping, helemaal volgens de regel van Sint-Benedictus. Die schrijft ook voor dat de monniken zelf zorgen voor hun levensonderhoud.

Daarom is er binnen de muren van de abdij een brouwerij. Die houden ze bewust kleinschalig, met bijzondere zorg voor mens en milieu. En omdat winst maken hun drijfveer niet is, besteden ze wat overblijft aan caritatieve werken en aan mensen in nood.

westmalletrappist.be

Bier met liefde gebrouwen, drink je met verstand.

Duurzaam ondernemen

Beste natuurliefhebber,

De *Belgian overshoot day* viel dit jaar op 27 maart. Dat wil zeggen dat wij Belgen op minder dan drie maanden al onze natuurlijke bronnen voor dit jaar hebben opgebruikt. De rest van het jaar plegen we in feite roofbouw op onze planeet. Echt niets om fier op te zijn.

Dit heeft alles te maken met ons consumptiepatroon. We halen te veel producten uit verre lage loonlanden. Het economische model waarbij grondstoffen naar de andere kant van de planeet worden vervoerd, en de afgewerkte producten retour worden geleverd, komt steeds meer op de helling te staan. Doet Taco Trump straks met zijn tarievenoorlog stommelings nog een goede zaak voor het klimaat?

Duurzaam ondernemen, lokaal en sociaal, met zo weinig mogelijk impact op het milieu en klimaat, zou de norm moeten worden. Een voorbeeld vinden we in eigen regio. Mintjens Meubelen heeft zichzelf heruitgevonden en produceert nu lokaal en duurzaam, maar met hetzelfde vakmanschap van weleer. Niet meer dan logisch dat wij bij hen gingen aankloppen voor de stapelbedden waarmee we ons Natuur.huis De Welvaart hebben uitgerust. Dat verhaal lees je verder in dit blad.

Dit betekent ook dat er deze zomer voor het eerst jeugdkampen zullen doorgaan in De Welvaart. Een belangrijke stap. Bij deze wil ik diegenen die dit mogelijk hebben gemaakt door vele uren en dagen aan dit project te werken nog eens uitdrukkelijk bedanken.

Geniet van een prachtige zomer!

Peter

Inhoud

Activiteitenkalender	3
De toponiemen van onze natuurgebieden 1 - Blommerschot en zijn burcht	4
Bijzondere waarnemingen in De Kluis	8
Archeologisch onderzoek op vliegveld Malle	10
Paddentrek 2025 - een overzicht	12
Rabatten - rimpels in het landschap	14
Van alles wat	18
Natuur bij je thuis 3 - Koninginnekruid	20
Nieuwe zwaluwentil aan de kerststal in Zoersel	21
Meubelfabriek Mintjens maakt stapelbedden voor Natuur.huis De Welvaart	22
Geslaagde samenwerking met Zoerselse landbouwers	24
Jos Jansen is onze eerste bijzondere veldwachter	25
Tijdsprong	26
Vogelreis Lac du Der	28

Natuurpunt Voorkempen is het driemaandelijks tijdschrift van de gelijknamige afdeling van Natuurpunt. Verschijnt op 1 januari, 1 april, 1 juli en 1 oktober.

Werkten mee aan dit nummer: Sigrid Benoy, Chris Bracke, Staf Brusselleers, Valentijn Brems, Walter d'Hertefelt, Eric Gruppig, Bart Hellemans, Peter Keustermans, Guy Laurijssens, Paul Stryckers, Herman Van Looken, Ronald van Remmen. Eindredactie en verantwoordelijke uitgever: Paul Stryckers.

Voorzitter Natuurpunt Voorkempen: Peter Keustermans, 0475/58 69 18, peter_Keustermans@telenet.be

Ondervoorzitter en penningmeester: Walter d'Hertefelt, 0478/65 90 10, walter.dhertefelt@gmail.com

Secretariaat en ledenadministratie: Dirk Vanschoonbeek, 0477/65 50 91, dirk.vanschoonbeek.2390@gmail.com

Voorzitter Kern Zoersel: Paul Stryckers, 0475/53 37 53, stryckers.mertens@skynet.be

De overige bestuursleden en de gebiedsverantwoordelijken (conservators) vind je op onze website natuurpuntvoorkempen.be

Foto voorplaat: vlaggen van Natuurpunt en de Landelijke Gilden verwelkomen de deelnemers aan de voorstelling van 'Wortels'. Bericht p. 24 (foto Peter Keustermans).

www.natuurpuntvoorkempen.be
Afdeling: BE80 7512 0545 9477
Kern Zoersel: BE69 7512 0545 9578

Activiteitenkalender

JULI

di 1		Start fotowandelzoektocht (juli - augustus)
vr 4	22.15 - 3 u	Nachtvlinderavond - De Kluis
zo 13	13.30 - 16 u	Vlinderuitstap - vertrek P&R Zoersel

AUGUSTUS

zo 17	14 - 16.30 u	Landschapswandeling De Hegte Heyde
vr 29	19 - 23.30 u	Nacht van de Vleermuis - De Dennen

SEPTEMBER

za 13	14 - 16.30 u	Spinnensafari - De Bonte Klepper
zo 14	8.30 - 12 u	Ontbijtbuffet - Parochiezaal Sint-Martinus Westmalle
zo 21	7.30 - 19 u	Steltloperstocht Waterduinen - vertrek P&R Zoersel

Voor meer details raadpleeg de activiteitenkalender die je met dit nummer hebt aangekregen. Voor onvoorziene wijzigingen of aanvullende gegevens raadpleeg onze website en abonneer je op onze maandelijkse nieuwsbrief. Zo beschik je steeds over de meest recente en volledige informatie.

Aankoop van natuurreservaten: Projectnummers Natuurpunt Voorkempen

Steun de aankoop van onze natuurgebieden op rekeningnummer **BE56 2930 2120 7588** van Natuurpunt vzw, Coxiestraat 11 te 2800 Mechelen. Vermeld dat het om een gift gaat met het projectnummer:

Afdeling Voorkempen	3794
Vallei van de Delfte Beek	7720
Schijnvallei Zoersel	7798
Bonte Klepper	7106
Hegte Heyde	7758
Heiblok (Zoerselbos)	7719
Marbelenuen	7211
De Welvaart	P 00 000019

De toponiemen van onze natuurgebieden 1

Blommerschot en zijn burcht

Op oude en moderne kaarten vind je heel wat toponiemen (plaatsnamen) terug, ook in onze natuurgebieden. Sommige gaan ver terug in de tijd en dagen ons uit om hun oorsprong te bepalen. Andere zijn van recente oorsprong, zoals de namen die onze conservators aan de verschillende beheereenheden van onze reservaten geven, zodat de communicatie erover vergemakkelijkt wordt. In een reeks bijdragen laten we een aantal ervan de revue passeren.

Ronald van Remmen

bij de spits af met een bijdrage over de plaatsnaam Blommerschot en het mysterie van de burcht met dezelfde naam. Met dank aan de heemkundige kring van Malle.

Blommerschot: waar geschiedenis, natuur en toponiemen samenkomen

Blommerschot is een uitgestrekt bos- en weidegebied in het oosten van Oostmalle, grenzend aan de gemeenten Lille, Zandhoven, Zoersel en Vorselaar.

De naam Blommerschot, Blomschot of Bloemerschot staat vermeld in middeleeuwse aktes en op oude kaarten. Vele bronnen verwijzen naar een kasteel of burcht. Maar waar stond dit? Nabij de Blommerschothoeve? Op het rechthoeki-

ge terrein tussen de nog zichtbare grachten? Of ging het eerder om een versterking of schans in plaats van een kasteel? Waarom plaatste men het kasteelicoon op zo vele kaarten? Het is een hiaat in de lokale geschiedenis. Lokale heemkundigen uit Malle, Lille en Wechelderzande werken al jaren aan deze puzzel.

De heerlijkheid werd voor het eerst vermeld in 1432. Het was een landbouwontginning te midden van woeste gronden, met name heidevelden. In de loop van de 19de eeuw werd het heidegebied ontgonnen en bebost. Vandaag

is het een typisch Kempens en grootschalig boscomplex. Van oudsher liggen hier heel wat landduinen en heiderelicten. Maar in dit gebied werd tussen 1952 en 1955 het Navo vliegveld aangelegd. Het is een waardevol natuurgebied met Europees beschermde heide- en zandduinvegetatie.

Vanaf 1990 worden delen van Blommerschot verworven door Natuurpunt en de Vlaamse Overheid. Het afwisselend open en gesloten landschap wordt zo goed mogelijk in stand gehouden. In de bosgedeelten is nog een omvormingsbeheer aan de gang. Vandaag is het een waardevol natuurgebied, maar wie goed kijkt, ziet ook sporen van een rijk en eeuwenoud verleden. De namen van de deelgebieden, het huidige landschap en oude kaarten en documenten vertellen samen het verhaal van Blommerschot.

Vier historische delen

Het gebied bestaat uit vier historische delen: Bruul, Milburg, Heiligenaard en Blommerschot zelf. Elk van deze namen heeft een bijzondere betekenis die iets zegt over het vroegere gebruik of de natuurlijke kenmerken.

Bruul verwijst naar een open of braakliggend terrein. Vroeger lag hier een hoeve met omheinde weiden, beschermd door houtkanten tegen de zandverstuivingen van de Bruulbergen. Dit landschap werd in 1929 heringericht tot het landgoed Duinoord.

Milburg, ook Middelburg of Middelbroek genoemd, lag halverwege tussen Bruul en de burcht. De naam is jonger en kwam pas na de vijftiende eeuw in gebruik. Het duidt op een later ontstaan gehucht met verspreide kleine boerderijen.

Heiligenaard zou oorspronkelijk 'Ergenaert' of 'Nergenaert' geheten hebben, wat waarschijnlijk verwees naar arme, moerassige gronden. De naam eindigde op '-aard', wat bouw- of akkerland betekent. (In Zoerselbos vinden we nog de 'Halsen aard'.) Dit gebied ligt dicht bij de Molenbeek, die de grens vormt tussen Oostmalle en Wechelderzande.

Blommerschot zelf kende door de eeuwen heen veel schrijfwijzen: Bloemeschot, Blommeschot, Blomscot... Het tweede deel van de naam, 'schot', betekent een omheinde weide of schapenkooi. In onze onmiddellijke omgeving vinden we Jukschot, Risschot en Wolfschot. Het eerste deel, 'blommer', zou verwijzen naar bloei of bloesem. Samen roept de naam het beeld op van een bloemrijke weide.

Het landschap van Blommerschot is sterk veranderd. Tot het einde van de 18de eeuw bestond het uit open akkers, weiden en hooibeemden, vooral langs de Molenbeek. Daarna begon men met grootschalige aanplantingen van dennenbossen, typisch voor de herbeplanting van de Kempen. Daardoor is het huidige Blommerschot een mozaïek van bos, grasland en oude dreven.

Ook de landbouwgeschiedenis gaat ver terug. In Milburg zijn nog sporen zichtbaar van zogenaamde 'raatvormige velden' (ook wel '*Celtic fields*' genoemd). Dit zijn kleine, rechthoekige akkertjes van ongeveer 40 op 40 meter, omgeven door lage wallen. Ze dateren uit de bronstijd en ijzertijd, en tonen aan dat mensen hier al duizenden jaren geleden landbouw bedreven.

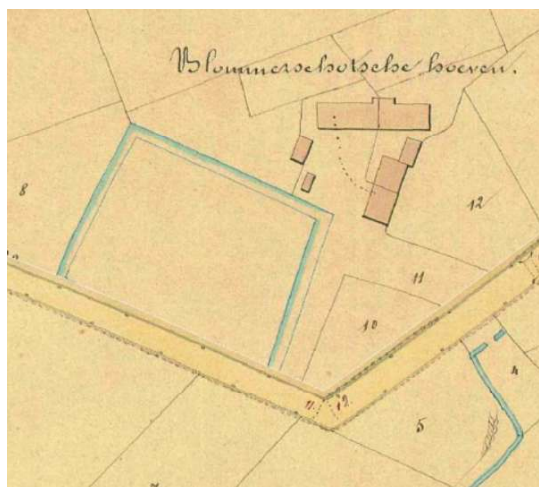

Het raadsel van de 'burgt'

Een bijzonder element in het landschap is de 'burgt', een vierkante gracht die een terrein van ruim één hectare omsluit. Volgens sommige bronnen stond hier ooit een kasteel of versterkte hoeve. Al in de 13e eeuw was er sprake van een ridderlijk leenhof op Blommerschot. Op oude kaarten uit de 16e en 17e eeuw wordt op deze plek een 'Huys', 'Casteel' of 'Burcht' van Blommerschot aangeduid. Een voorbeeld is de Fricx-kaart uit 1712 waarvan een fragment bo-

Op de Ferrariskaart (1777) is de vierkante (slot?)gracht te zien. Op de Atlas der Buurtwegen uit 1841 is een van de zijden gedempt.

venaan dit artikel staat afgebeeld. Ook schriftelijke bronnen uit die tijd spreken van een 'casteel met omgrachting', dat in de 18e eeuw volledig verdwenen zou zijn.

Er is echter geen tastbaar bewijs zoals stenen fundamenteën of bouwresten gevonden. Wel lijkt het erop dat er een soort versterkt gebouw of houten toren stond, mogelijk een voorloper van een echt kasteel. De nabijgelegen Grote Hoeve wordt in oude documenten 'Neerhof' genoemd, wat wijst op een hoeve die bij een kasteel hoorde. Deze hoeve had een uitzonderlijke lengte van 45 meter en een aparte 'goeie kamer' waar jaarlijks een koopdag werd gehouden voor hout en strooisel uit de omliggende bossen.

Om meer duidelijkheid te krijgen over het verleden van Blommerschot werd in recente jaren een geofysisch bodemonderzoek uitgevoerd. Omdat er wettelijk geen opgravingen mochten gebeuren, werd gekozen voor een niet-invasief onderzoek met elektromagnetische metingen en enkele proefboringen. Dit onderzoek bracht interessante resultaten aan het licht.

In het midden van de burgt werd een structuur ontdekt met een vierkante vorm van ongeveer 30 op 25 meter, met een hoge elektrische geleidbaarheid. Dit wijst op nattere bodemcondities en dus mogelijk op een oude gracht. Aan de oostkant was een opening, wat op een toegangspoort kan duiden. Ook werd er een ronde structuur gevonden, mogelijk een waterput, en een andere zone die wijst op een voormalige waterkuil.

Hoewel er geen sporen zijn van stenen muren, bevestigt dit onderzoek dat er binnen de burgt een omwaterd terrein is geweest. Gezien de ouderdom van het ridderlijk hof – vermoedelijk

13e eeuw of ouder – is het logisch dat het oorspronkelijke gebouw van hout was. In combinatie met historische bronnen ondersteunt dit de theorie dat Blommerschot ooit een belangrijke versterkte plek was.

Blommerschot is dus veel meer dan een natuurgebied. Het vertelt het verhaal van een eeuwenoude nederzetting, van bloeiende landbouw, van verdediging en ontginning. De combinatie van rijke natuurwaarden, bijzondere plaatsnamen en sporen van een middeleeuws verleden maakt Blommerschot tot een uniek stukje Kempens erfgoed.

Bron: Van Ginckel, L. en Suys, F. (2024) 'De burcht op Blommerschot, feit of fictie?' in: *Jaarboek 2023-2024*, uitg. Heemkundige kring van Malle.

Deze luchtopname toont het zoekgebied van het bodemonderzoek.

www.2boots.be

Privé of Zakelijk
Alleen of in groep

**Natuurcoaching
Stress & Burnout
Loopbaan coaching
met Loopbaan cheques VDAB**

**NEXT
STEP
COACHING**

VERKRIJGBAAR VIA
VDAB.BE/LOOPBAANCHEQUES

Peter Massy
Coach – Trainer
peter@2boots.be
Tel: 0487 906 180

Violetlaan 34 - 2980 Zoersel

Bijzondere waarnemingen in De Kluis

Kris Bracke

Een bezoek van Colybia, de planten- en zwammenwerkgroep van onze buren van Natuurpunt Schijnbeemden, aan een natuurgebied levert steeds een aantal bijzondere waarnemingen op. In maart van dit jaar werd De Kluis aangedaan. Dit kleine reservaat werd al begin jaren negentig van vorige eeuw grondig onderzocht op o.a. zwammen en mossen, maar deze waarnemingen werden uiteraard nooit ingebracht in waarnemingen.be. Vergelijken van deze oude waarnemingen met de actuele zou nog een interessante oefening zijn.

In De Kluis ligt een klein veenmosvennetje. Veenmossen groeien elk jaar wat verder door en kunnen zo op zeer lange termijn hoogveen vormen. Enkele droge zomers van de voorbije jaren hebben de vegetatie geen goed gedaan. De twee vorige winters waren echter bijzonder nat zodat er sprake is van een zeker herpakken. Veenmossen zijn moeilijk te determineren, wat ook blijkt uit de bijgevoegde foto's. In 1992 werd waterveenmos gevonden. Colybia voegt hier fraai veenmos, gewimperd veenmos en gewoon veenmos aan toe. Behalve de laatste, die vrij algemeen is, gaat het om zeldzame soorten.

Dit bevestigt het belang om dit kleine veentje te vrijwaren van te sterke beschaduwing.

Bij de lichenen valt het hamsteroortje op (foto bovenaan artikel). De naam behoeft geen verdere verklaring. Hoewel waarnemingen.be deze soort als zeldzaam catalogeert, komt ze in Blommerschot en Zoerselbos verspreid voor.

Paul S.

Fraai veenmos

Waterveenmos (boven) en gewimperd veenmos.

Gewoon veenmos

Archeologisch onderzoek op Vliegveld Malle

Guy Laurijsens

Natuurpunt bereidt natuurinrichtingwerken voor op het vliegveld van Malle. Door middel van reliëfherstel en het dempen van grachten ontstaan hier nieuwe kansen voor waardevolle natuurontwikkeling. Bij grootschalige ingrepen in de bodem dient echter eerst archeologisch onderzoek te gebeuren, waarbij wordt nagegaan of er mogelijks nog archeologische sporen in de ondergrond te vinden kunnen zijn. Voor dit onderzoek deden we beroep op studiebureau ABO, gespecialiseerd in archeologie en erfgoed.

Een eerste vooronderzoek bestond uit een reeks grondboringen om na te gaan hoe intact de bodemopbouw van het terrein is. In het merendeel van de boringen werd een sterk verstoord bodemprofiel aangetroffen. Zoals verwacht heeft de aanleg van het vliegveld de bodem in het verleden sterk verstoord. Niet alleen de aanleg van de betonbanen maar ook andere ingrepen zoals het dempen/draineren van vennen, het nivelleren van landduinen en

het (diep) ploegen van de bodem zijn hiervoor verantwoordelijk. Door de diepe verstoring is de kans op de aanwezigheid van een waardevol archeologisch 'bodemarchief' zo goed als onbestaande. In een bepaalde zone werd echter een minder diep verstoord bodemprofiel aangetroffen, waar de aanwezigheid van relictten uit bv. de steentijd niet uitgesloten kon worden. Om dit na te gaan was een meer ingrijpend proefsleuvenonderzoek nodig.

In totaal werd er 915 lopende meter proefsleuf aangelegd (foto bovenaan artikel), en werden ook 7 diepere 'kijkvensters' gegraven. Daarbij werden echter geen archeologische sporen gevonden. Wel werden er heel wat sporen van gedempte greppels en grachten teruggevonden. Hoewel de meeste greppels van een relatief recente oorsprong - in historische perspectief - bleken te zijn en de archeologische relevantie hiervan eerder beperkt is, geven ze wel een blik op de ontginningsgeschiedenis van het gebied. De oriëntatie en aard van de gevonden grep-

pelsporen wijzen op relatief recente ontwatering passend bij de geschiedenis van het gebied waar rond 1950 nog vennen en natte zones aanwezig waren, en dat enkele jaren later werd ontwaterd en genivelleerd voor de aanleg van het vliegveld.

- ondanks de aanzienlijke onderzoeksinspanning zonder resultaat - eigenlijk goed nieuws. Het betekent dat de geplande natuurinrichtingsmaatregelen uitgevoerd kunnen worden zonder risico op verstoring van een waardevol bodemarchief.

Het gebrek aan archeologische vondsten is

Guy L.

Guy Laurijssens

Kijkvenster met onder de bouwvoor (zwart) een intacte ongestoorde bodemprofiel met ijzerrijk zand.

Sporen van greppels: voormalige greppels komen tevoorschijn onder de bouwvoor van het huidige grasland.

Guy Laurijssens

Guy Laurijssens

Diepe gracht die vermoedelijk ooit is aangelegd om natte delen te ontwateren en nadien opnieuw werd opgevuld.

Paddentrek 2025 – een overzicht

Foto: N. Buis

Ondanks de **werken aan de Rodendijk** hebben we met ons paddenteam toch een mooi palmares kunnen bewerkstelligen. De omweg heeft ook voor een extra paddenoverzetplaats gezorgd; we ontdekten ze door de omleiding! Op de Kruisdreef werden veel slachtoffers geteld en ondanks de overige gekende plaatsen hebben we getracht om ook hier levens te redden. Voor het eerst kwamen we kleine watersalamanders tegen.

De eerste betekenisvolle trekbeweging was op 21 februari. Deze liep tot 27 februari om daarna opnieuw stil te vallen en te hervatten op 7 maart, met vooral pieken rond 21 maart.

Op de **Kruisdreef** werden 116 gewone padden, 7 bruine kikkers, 53 kleine watersalamanders, 19 Alpenwatersalamanders en 1 vinpootsalamander overgezet op zeven dagen. Er vielen ook 38 padden, 1 bruine kikker en 21 kleine watersalamanders als slachtoffer. Jammer dat we niet meer konden controleren

maar het was puzzelen wie waar kon staan. Toen de Rodendijk was vrijgegeven was het verkeer hier beduidend minder en hadden de dieren een kans.

In de **Zandstraat** waar vorig jaar bijna geen dieren overstaken was het dit jaar ook wat drukker. Op tien trekdagen werden toch nog 114 gewone padden, 34 bruine kikkers en 6 Alpenwatersalamanders aangetroffen. We hadden hier geen schermen gezet maar toch op geschikte momenten gepatrouilleerd. Er werden 11 padden en 1 kikker als slachtoffer gevonden.

De **Kluisbaan**, waar op 2 plaatsen een klein stukje scherm was geplaatst en alles van een raapactie moest komen, werden 342 gewone padden, 141 bruine kikkers, 50 Alpenwatersalamanders, 1 groene kikker en 7 vinpootsalamanders gered maar 62 padden en 3 Alpenwatersalamanders werden slachtoffer. Hier werd intensiever op meerdere dagen overgezet. Aansluitend op dit gebied werden Eindhoven en

de Eindhovensebaan op elke geschikte avond afgegaan, ondanks de schermen, wat resulteerde in 602 padden, 54 bruine kikkers, 79 Alpenwatersalamanders, 28 vinpootsalamanders en 3 groene kikkers. Het geschat aantal slachtoffers ligt rond 126 padden, 9 bruine kikkers en 7 Alpenwatersalamanders. De schermen waren hier door een schelmenstreek vroeger weg dan voorzien...

In de **Zoerselbosdreef** hebben we twee trekrichtingen, wat we vertalen in Zazoe en Zoeza wat betekent van Zandhoven naar Zoersel (zazoe) en van Zoersel naar Zandhoven (zoeza). De totalen brachten ons op 259 gewone padden, 147 bruine kikkers, 46 Alpenwatersalamanders en 19 vinpootsalamanders. Slachtoffers waren een 50-tal dieren van gewone pad, bruine kikker en salamanders. Hier stonden de schermen aan beide kanten.

lijke inspanningen? We hebben 1441 gewone padden, 386 bruine kikkers, 7 groene kikkers, 200 Alpenwatersalamanders, 55 vinpootsalamanders en 53 kleine watersalamanders over geholpen. De slachtoffers waren 269 padden, 19 kikkers en 37 salamanders. Wie een palmares van 2.142 geredde dieren kan voorleggen heeft weinig TV gezien maar nuttig gewandeld. Een dikke pluim voor mijn trouwe vrijwilligers!

De gemeente Zoersel had 8 banners laten maken met aandacht voor onze overstekende vriendjes die onze actie meer onder de aandacht bracht. Deze zullen volgend jaar opnieuw te bewonderen zijn.

Voor meer info over amfibieën kun je altijd terecht op www.hylawerkgroep.be

Wat is nu het totaalresultaat van al deze avond-

Bart H. coördinator paddenoverzet

Ken jij Surcele al?

Meer dan 120 verschillende bieren

Events

Cozy vibes & groen terras

Meer info?

www.surcele.be

Openingsuren:

Maandag gesloten

Di - Woe - Do: 14u - 00u

Vrij - Zat: 14u - 2u

Zondag 10u - 20u

Meer info? www.surcele.be

Rabatten – rimpels in het landschap

Paul Stryckers

In heel wat onze bossen is de bodem niet vlak, maar vertoont die een ribbelpatroon. Een voorbeeld is het gebied 'Achter de duintjes' dat deel uitmaakt van Blommerschot. Waar komt dat vandaan en moet dit behouden worden, in het raam van natuurbeheer?

Paul Stryckers

duikt in een rapport van het Agentschap Onroerend Erfgoed op zoek naar een antwoord op deze vragen.

Waar komen de rabatten vandaan?

Meestal wordt gedacht aan een activiteit tot ontwatering van natte gronden. Maar het valt op dat de greppels vaak te vinden zijn in bossen die van nature erg droog zijn -al moet je bedenken dat ons landschap aan een algemene verdroging onderhevig is en sommige gronden vroeger dus natter moeten geweest zijn. In dergelijke gevallen waren de greppels gericht op het ontginnen van zgn. 'woeste gronden', bodemverbetering of het vergemakkelijken van

de bosexploitatie. Rabattenbossen op natte bodems hadden in de regel hoge en smalle bedden en diepe greppels. Op droge bodems hadden ze meestal lage en brede bedden en ondiepe greppels. Het rapport van onroerend erfgoed vermeldt dat in menig dennenbos de greppels amper één voet diep waren. Zo hadden ze veel weg van de voren van een akker, vandaar de term 'dennenakkers'.

Het woord rabat is van Nederlandse oorsprong en ontleend aan de tuinbouw. Heel wat gewas-

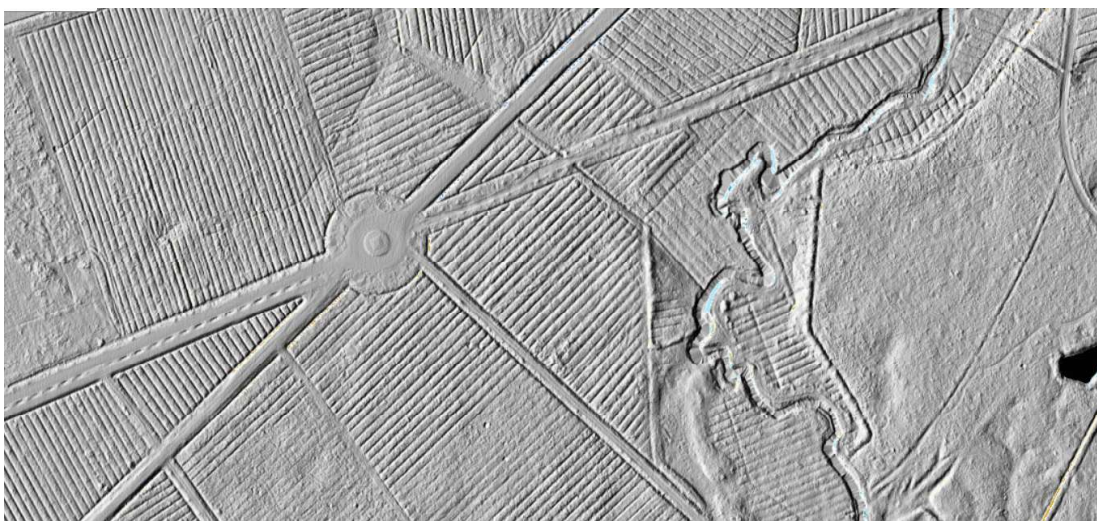
sen worden immers op verhoogde bedden geteeld, zoals asperges. In de Kempen werd daarvoor het woord 'gewend' gebruikt.

Wanneer is men begonnen met het aanleggen van rabatten? Het rapport van onroerend erfgoed verwijst naar de zestiende eeuw waarin in de omgeving van Antwerpen rabatten werden toegepast voor de aanleg van eikenhakhoutbossen. Vanaf de zeventiende eeuw werd de techniek gebruikt voor het bebossen van heidegebieden, met name in de Kempen. Pas vanaf het midden van de achttiende eeuw werden rabatten op grote schaal toegepast, zowel voor het bebossen van heide als voor het verjongen van bospercelen in oude bossen. Het Oostenrijkse bestuur in Brussel maakte de ontginning van woeste gronden verplicht en koppelde er fiscale voordelen aan. Maar dit betekent daarom nog niet, zoals soms verteld wordt, dat men dan maar greppeltjes trok om aan de verplichte ontginning tegemoet te komen. Het was immers allemaal handenarbeid.

Ontwatering en/of heideontginning

Wanneer rabatten gericht zijn op **ontwatering**, zorgen de diepe greppels ervoor dat de tussenliggende bedden droger worden. Als dit niet volstond, werd een systeem van afwateringsgrachten aangelegd die aantakten op een waterloop. Dat is terug te vinden in het Fissenheidebos nabij Den Haan en ook in het verdwenen Steertven naast de voormalige startbaan van het vliegveld van Malle, waar je op het digitaal hoogtemodel een typisch visgraatpatroon herkent.

Rabatten werden daarnaast heel veel aangelegd in het raam van **heideontginning**. Het rapport van onroerend erfgoed vermeldt tal van technieken ontleend aan historische bronnen, maar in het algemeen komt het hier op neer. Eerst werd de heide geploegd om de vegetatie te vernietigen. Daarna ging men op vele plaatsen over tot diepspitten, wat aansloot op de structuur van typische heidebodems, de zgn. podsolbodems. De te vergraven grond werd in drie lagen verdeeld. De onderste, tot

Rondom het kruis van Blommerschot is een duidelijk rabattenpatroon aanwezig. Aan de overzijde van de Delfte beek zijn grote stukken onbegreppeld. Ze werden waarschijnlijk pas laat in de twintigste eeuw in cultuur gebracht.

80 cm diep, werd ter plaatse gelaten; het was louter de bedoeling om de ondoordringbare ijzeroerlaag te breken zodat boomwortels makkelijker in de diepte konden groeien. De middelste en bovenste laag, elk 25 cm, werden onderling verwisseld. Zo werden de uitgespoelde voedingsstoffen weer naar de oppervlakte gebracht. Daarna werden greppels getrokken. Op de bedden werd dennenzaad aangebracht, dat werd bedekt met een laag zand uit de greppels. Humus die zich ophoopte in de greppels werd gebruikt om de bedden te bemesten. Als de heide te nat was, deden de greppels ook dienst als afwatering. Heideontginning kwam aanvankelijk veelal neer op bebossing omdat de middelen en de mest ontbraken om dit grootschalig en winstgevend uit te voeren. Na het kappen van het bos kon eventueel overgegaan worden tot landbouwgebruik.

De opkomst van kunstmest vanaf eind negentiende eeuw en gewijzigde opvattingen in de bosbouw maakten dat het toepassen van rabatten in de twintigste eeuw snel afnam. Ook het gebruik van machines in de bosexploitatie is moeilijk verenigbaar met de aanwezigheid van rabatten. Maar in de Kempen bleef de techniek nog tot ongeveer 1950 in zwang bij het bebossen van heidegronden.

Onroerend erfgoed versus natuurbehoud?

Het rapport onroerend erfgoed gaat dit aspect niet uit de weg. Rabatten komen wat een aantal aspecten betreft in aanmerking voor de omschrijving 'erfgoedwaarde' in de zin van het Onroerenderfgoeddecreet. Bij het bepalen van de erfgoedwaarden van een rabattenbos dient men rekening te houden met de hakhoutstoven en/of de opgaande bomen, het ontwerp en de aanleg en het groter geheel waarvan het

rabattenbos deel uitmaakt (b.v. een historisch boscomplex, een kasteeldomein of een heideontginning). Daarenboven wordt het behoud van de rabatten best begeleid door cultuurhistorisch beheer. Dit traditionele bosbeheer komt neer op productiebos met korte kapcycli. Het rapport wijst erop dat bij cultuurhistorisch beheer het belangrijk is om de oorspronkelijke bedrijfsvorm, kapcycli, plantafstanden en soortensamenstelling zoveel mogelijk te behouden of te herstellen.

Dat laatste spoort uiteraard niet samen met bosbeheer in het raam van natuurbehoud. Bij het beheer van natuurgebieden worden rabatten vaak geslecht omdat ze het oorspronkelijke reliëf met geleidelijke milieugradiënten hebben vervangen door uniform droge en omgewerkte bodems, die doorsneden zijn door greppels. Ook het mogelijk verdrogende effect van de greppels staat haaks op het nat houden van natuurgebieden in een tijd van klimaatverstoring die tot langdurige droogteperiodes aanleiding geeft. Juist het ontbreken van begreppeling kan een aanduiding zijn van oud bos, zoals in het Ferrarisbos en delen van Zoerselbos.

Moeten rabatten dan stelselmatig verwijderd worden? Dat hangt af van de plaatselijke situatie. Er bestaan voorbeelden dat de greppels leefplaats bieden aan zeldzame planten of fauna-elementen. Dan worden ze best behouden, eventueel afgesloten van afwateringsgrachten om verdere verdroging af te remmen.

Literatuur

Van Driessche, T. (2021) *Rabattenbossen in Vlaanderen*, Een verkennend onderzoek, Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 169.

Domein de Renesse
kasteel, natuur, cultuur en meer

In 2025 vieren we een bijzondere mijlpaal: 40 jaar Domein de Renesse vzw! Al vier decennia zetten we ons met hart en ziel in om het prachtige kasteeldomein in Oostmalle te bewaren, te koesteren en toegankelijk te maken voor iedereen. Domein de Renesse vzw wordt vandaag gedragen door een ploeg van meer dan 100 enthousiaste vrijwilligers.

Geniet van ons gezellige kasteelcafé met buitenterras (open op zondag en maandag van 13u tot 18u, in juli/augustus ook op woensdagnamiddag van 14u tot 17u), ontdek het mooie park en neem deel aan tal van interessante activiteiten voor jong en oud (zoals boekenmarkten, gidsbeurten, kindervertellingen en concerten). Je kan het kasteel ook huren voor o.a. fotoreportages, feesten, vergaderingen en recepties.

DOMEIN DE RENESSE VZW

- Lierselei 30, 2390 Oostmalle
- 03 311 55 91
- www.domeinderenese.be
- info@domeinderenese.be

Zomer bij Domein de Renesse vzw

Zomerbar de Renesse elke zaterdagavond in juli van 19u tot 23u

Geniet van zomerse drankjes, gezellige sfeer en live optredens van lokale bands in een unieke setting.

De toegang is gratis.

Schatten van Vlieg elke ma-wo-zo in juli en augustus, van 13u tot 16u (opgelet, niet op 20/8!)

Laat je meevoeren door zomerse geluiden tijdens een avontuurlijke schattenzoektocht in het kasteel en park van Domein de Renesse!

Deelname: 3 euro per kind

Optreden The Horn Revival zondag 17/8 om 14u en 16u

Geniet van dit Kempisch hoornensemble, dat een aantal indrukwekkende opvoeringen per jaar geeft op het binnenplein van het kasteel.

De toegang is gratis.

Toneel Shakespeare di 26/8 en wo 27/8 om 19u30

Festival Players International brengt Shakespeare's betoverende romantische komedie *As You Like It*, een humoristisch en muzikaal verhaal, in het Engels.

**Bestel je tickets (23 euro p.p.)
via info@domeinderenese.be**

Teambuilding-natuurbeheer in De Welvaart

Ook dit jaar kwamen de collega's van Priority Banking Antwerpen Noord van BNP Paribas Fortis op 5 juni vrijwilligerswerk doen. Deze keer was De Welvaart aan de beurt.

Peter Keussemans

Jaarlijkse spaghetti'slag

Vele handen maken licht(er) werk bij het klaarmaken van alle ingrediënten. Het werd verdiend opnieuw een groot succes.

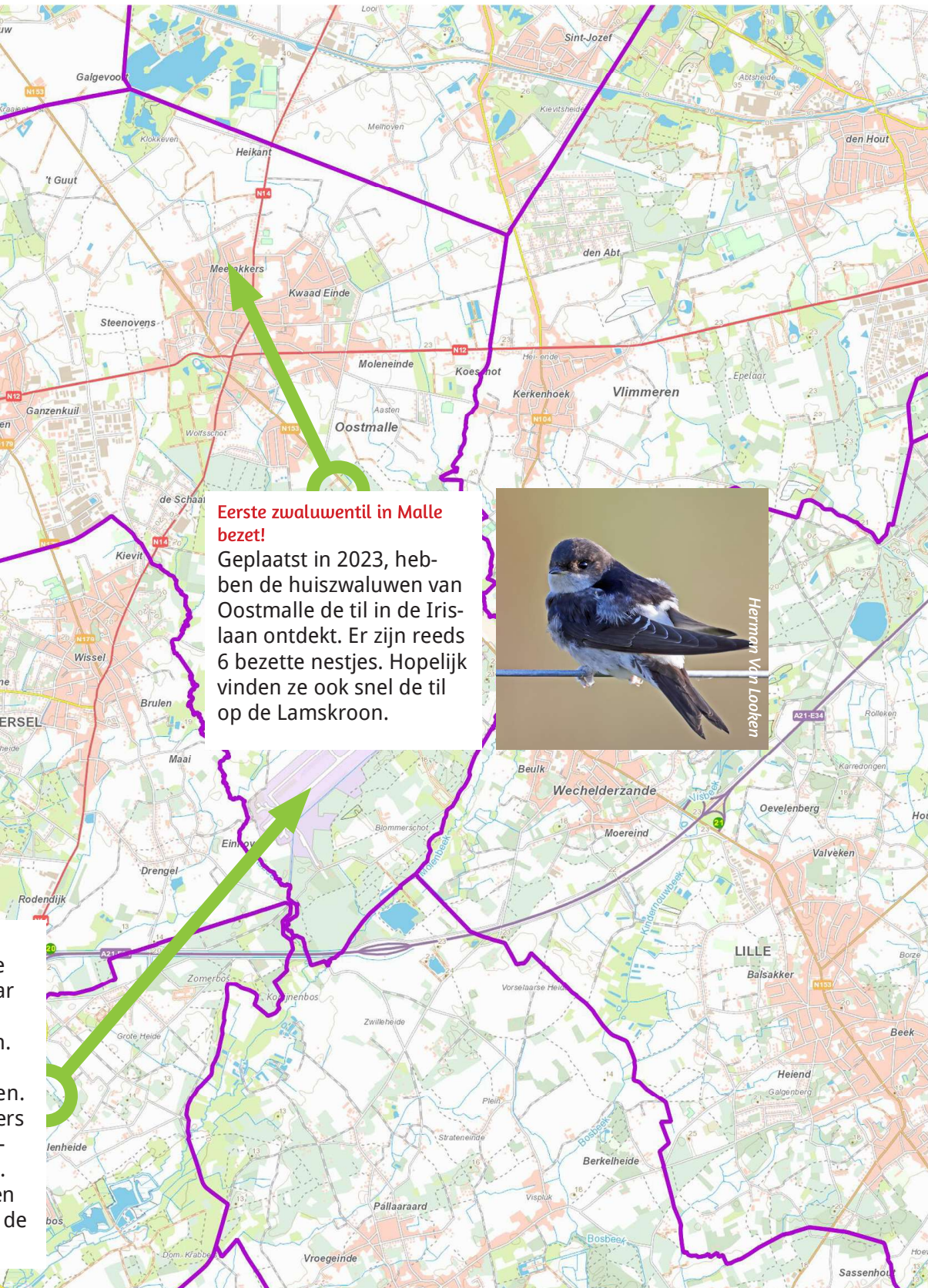
Walter d'Hertefeldt

Zeldzame Kleine torenvalk op vliegveld Malle

Op 21 mei ontdekte Dieter Heylen een mannetje Kleine torenvalk op het vliegveld. Het is nog maar de 4de keer dat deze soort, die vooral in Zuid-Europa voorkomt, in België wordt waargenomen. De dagen nadien kwamen honderden vogelaars naar Malle afgezakt om deze dwaalgast te spotten. Dankzij goede afspraken tussen terreinbeheerder Natuurpunt en ANB kon het ontoegankelijke terrein tijdelijk en gedeeltelijk opengesteld worden. De vogel bleef uiteindelijk tot 28 mei aanwezig en liet zich vaak mooi bekijken tijdens het jagen op talrijk aanwezige veldkrekels.

Guy Lauryssens

Eerste zwaluwentil in Malle bezet!

Geplaatst in 2023, hebben de huiszwaluwen van Oostmalle de til in de Irislaan ontdekt. Er zijn reeds 6 bezette nestjes. Hopelijk vinden ze ook snel de til op de Lamskroon.

Natuur bij je thuis 3 - Koninginnekruid

Peter Keustersma

Nectar biedende bloemen zijn in het voorjaar ruim voorhanden, maar het is voor onze insecten belangrijk om ook in de zomermaanden bloeiende planten in de tuin te hebben. Je kunt dit realiseren met een bloemenweide ofwel met een selectie aan tuinplanten. Koninginnekruid komt in de natuur voor, maar je vindt het ook bij je tuincentrum. Dat inheemse wilde planten worden aangeboden in tuincentra komt helaas nog te weinig voor. Meestal verkiest men een hybride die langer bloeit of grotere bloemen geeft, maar dit gaat vaak ten koste van het nut voor de biodiversiteit. Ook van *Eupatorium* bestaan dergelijke cultivars, dus kijk uit wat je koopt.

Koninginnekruid vormt vanuit zijn wortelstok rode stengels die vrij hoog worden (1.70 m) en bloeien van juli tot september. Deze plant behoort tot de composietenfamilie, wat wil zeggen dat er niet één bloem wordt gevormd, maar een samenstelling van vele kleine rozige bloemhoofdjes van buisbloemen. De bladeren doen wat aan Cannabis denken, maar ik vrees

dat de vergelijking daar ophoudt. De wetenschappelijke naam *Eupatorium cannabinum* verwijst hier overigens naar. Wat heeft Koninginnekruid nodig? Een vochtige, humusrijke bodem. Ergens aan een waterkant is een ideale plek. De benaming koninginnekruid zou afkomstig zijn van Kunigunde, een middeleeuwse adellijke dame, die zich bekommerde om zieke kinderen. De andere benaming is leverkruid, maar de lever is blijkbaar niet zo gediend van dit kruid.

Deze plant is een topper als nectarplant voor vlinders, bijen en zweefvliegen. Hij is ook een waardplant voor verschillende interessante motten, waaronder de prachtige Spaanse vlag. Plant Koninginnekruid en gefladder in de tuin is een zomerlang gegarandeerd. Zo zien we het toch graag?

Peter K.

Foto bovenaan: braampareldoervlinder op koninginnekruid.

Nieuwe zwaluwentil aan de kerststal in Zoersel

In vorige artikels schreven we reeds over onze zwaluwentillen. Onze eerste til werd reeds geplaatst in 2019 in samenwerking met de gemeente Zoersel, later volgden er nog 2. Deze tillen in Zoersel Eindhoven-Drengel zijn zeer succesvol. Ook 2 privépersonen hebben in Zoersel een til geplaatst, waarvan 1 ook dit jaar reeds de eerste gasten mocht ontvangen.

We waren zeer blij dat de gemeente Malle in 2023 ook besloot 2 tillen te plaatsen. Hier is er voorlopig nog geen succes, maar we hopen dat de zwaluwen die hier in de buurt nog broeden snel het gemak van deze tillen gaan vinden.

Vorig jaar kregen we de vraag van een privépersoon die graag iets voor de natuur wou doen. Voor haar verjaardag wou ze graag dat haar genodigden mee sponsorden voor een nieuwe huiszwaluwentil. Deze werd in mei dit jaar geplaatst aan de kerststal op Eindhoven, dicht

in de buurt van vorige tillen. We vermoeden dat de zwaluwen deze snel gaan ontdekken en hopen hier volgend jaar onze eerste gasten te ontvangen.

We wensen ook weer de gemeente Zoersel en ook de Landelijke Gilde Zoersel te bedanken voor de vlotte samenwerking om deze til te plaatsen. Ook speciale dank aan Renaat die weer een prachtige til in elkaar knutselde. Vooral willen we natuurlijk Annick bedanken voor de milde sponsoring.

Wie onze nonnetjes nog niet aan het werk gezien heeft moet zeker eens een kijkje gaan nemen aan een van onze tillen op Eindhoven of Drengel. Dit kan van begin mei tot half september, dan vertrekken deze huiszwaluwen terug naar Afrika.

Valentijn B.

Meubelfabriek Mintjens maakt stapelbedden voor Natuur.huis De Welvaart

Ronald van Kemmen

Meubelbedrijf Mintjens is al meer dan 60 jaar een begrip in de Belgische meubelindustrie. Daarbij is duurzaamheid steeds nadrukkelijker een rode draad gaan vormen. Natuurpunt Voorkempen is dan ook trots dat er binnenkort stapelbedden uit de Malse meubelfabriek in het Natuur.huis De Welvaart staan.

Het familiebedrijf werd opgericht in 1961 door Karel Mintjens en staat vandaag onder leiding van Carl Mintjens. Zijn bedrijf heeft zich gespecialiseerd in het ontwerpen en vervaardigen van kwalitatief hoogstaande houten meubels zoals tafels, stoelen, kasten, slaapkamers en dressings, steeds met een scherp oog voor duurzaamheid en lokaal vakmanschap.

Het bedrijf werkt uitsluitend met hout uit duurzaam beheerde bossen. Uniek is dat Mintjens de volledige productieketen in eigen beheer heeft: van bosbeheer, houtoogst en droging tot en met het afgewerkte meubelstuk. "We zijn

trots dat we lokaal werken en ook lokaal verkopen. Vroeger verkochten we veel internationaal en we produceren steeds export-kwaliteit, maar vandaag ligt de focus vooral op de lokale markt", vertelt Carl Mintjens.

"Dat internationale bereik blijft bijzonder: vroeger exporteerden we zelfs naar winkels in China en Nieuw-Zeeland. Vandaag voeren we nog steeds hoogwaardige houten producten uit. Een voorbeeld hiervan zijn de orgels, een precisiewerk met meer dan zestig afzonderlijke onderdelen. Die gaan zelfs naar de Verenigde Staten, omdat we onze unieke kwaliteit en ambacht trouw willen blijven en hiermee zelf tot in verste hoeken ter wereld blijven scoren." Toch beseft Carl Mintjens dat Belgische meubelmakers tot een zeldzame soort behoren: "90% van de meubels komt tegenwoordig uit Oost-Europa of China. Wat wij hier doen, voelt soms alsof we 'de laatste der Mohikanen' zijn."

Mintjens zet stevig in op energie-efficiëntie. Op het dak van de bedrijfsgebouwen ligt zo'n zes hectare aan zonnepanelen, goed voor een jaarlijkse productie van zes gigawatt. "We zijn al 63 jaar zelfvoorzienend qua energie. Voorheen maakten we gebruik van houtpulp, maar vanwege de CO₂-uitstoot schakelen we nu volledig over op zonne-energie", aldus Carl Mintjens. Om overtollige energie duurzaam op te slaan, plant het bedrijf later dit jaar een waterbatterij als innovatieve buffer.

"We zijn er fier op dat we alles zelf doen, van boom tot meubel"

Innovatie blijkt bijvoorbeeld uit hun recent ontwikkelde bijenkast. Die beschermt de bijen tegen schadelijke invloeden zoals de varroamijt en Aziatische hoornaar. Met een warmtebron rond de raten wordt de mijt bestreden, terwijl slimme sensoren met AI aan de ingang indrin-

gers detecteren en onschadelijk maken. Carl Mintjens is duidelijk trots: "Dit product is minder gericht op honingproductie, maar vooral op het welzijn en behoud van bijen."

Het recente project met Natuurpunt is een prachtig voorbeeld van samenwerking en lokale verankering. "De vereniging wilde voor het Natuur.huis De Welvaart stapelbedden aanschaffen", vertelt penningmeester Walter D'Hertefelt. "Ondanks het beperkte budget koos de afdeling bewust voor een lokale producent in plaats van een goedkopere meubelgigant. Mintjens doet zelf aan bosbeheer, vlak naast ons natuurdomein 'de Kluis'. Hij ontwikkelde speciaal voor dit project een prototype, gemaakt van lokaal geoogste Weymouth spar. Het resultaat is overtuigend: Mintjens levert komende zomer zestien stevige, eenvoudige stapelbedden, goed voor 32 slaapplaatsen."

Carl Mintjens presenteert het prototype van het stapelbed.

Carl Mintjens benadrukt het belang van lokaal vakmanschap en maatwerk: "We willen niet langer inzetten op massaproductie, maar op authenticiteit en kwaliteit. Zo verwerkten we bijvoorbeeld hout van een sequoia uit het Halterbos tot tafelbladen met een bijzonder warm patroon. Waar we vroeger vooral bandwerk deden, draait het vandaag volledig om metier en vakmanschap."

Zo toont Carl Mintjens aan dat het perfect mogelijk is om economische duurzaamheid en milieubewustzijn hand in hand te laten gaan. Door vol in te zetten op lokale productie, innovatie en duurzaamheid blijft het bedrijf uit Malde niet alleen overeind tussen internationale concurrenten, maar inspireert het ook anderen tot een bewuste en lokale aanpak.

Ronald v.R.

Geslaagde samenwerking met Zoerselse landbouwers

Nog even terugblikken op een geslaagde activiteit samen met de Zoerselse landbouwers en de Landelijke Gilden van Zoersel en Halle-Sint-Antonius. De theatervoorstelling 'Wortels' met rasacteur Bruno Vanden Broecke bracht eind mei veel volk naar de boerderij van de Familie Verhaegen nabij Graffendonk. De boerderijlocatie was voor de gelegenheid omgetoverd tot een sfeervolle theaterzaal. De voorstelling bracht het pakkende verhaal van een melkveehouder die zijn plaats zoekt in een snel veranderende wereld en die worstelt met het spanningsveld tussen natuur en moderne

landbouw. Het theaterstuk rond dit actuele thema is van de hand van Adriaan Severins, die zelf zijn wortels in Sint-Antonius heeft. De theatermaker schreef het stuk op vraag van het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) en Natuurpunt voor het project 'Boer zoekt natuur, natuur zoekt boer'. De voorstelling op vrijdagavond was met 280 verkochte tickets helemaal uitverkocht en ook de extra benefietvoorstelling op zaterdagmiddag zorgde voor goed gevulde tribune in de landbouwloods. Dankzij het mooie weer zat ook het boerderijterras voor en na de voorstellingen goed vol. Veel dank aan alle helpers van Natuurpunt Voorkempen en de Landelijke Gilden voor de vlotte en zeer fijne samenwerking!

Guy L.

Jos Jansen is onze eerste bijzondere veldwachter

Na het volgen van de cursus en het afleggen van de verplichte theoretische en praktische proeven behaalde ons lid Jos Jansen het attest van 'bijzondere veldwachter'. Na beëdiging door de vrederechter van Zandhoven heeft hij zijn functie opgenomen. Zijn bevoegdheid strekt zich uit tot alle terreinen beheerd door onze afdeling. Hoewel hij zijn taak in de eerste plaats als preventief ziet, beschikt de bijzondere veldwachter ook over bepaalde politionele bevoegdheden. We zullen onze lezers op de hoogte houden van Jos' nieuwe carrière!

TAVERNE - KOFFIEHUIS - IJSSALON

de Comme

Lierselei 8 2390 Oostmalle
tel. & fax 03/312.03.13

Tijdsprong

In deze nieuwe rubriek vergelijken we een oude foto met een nieuwe opname op precies dezelfde plek. We stellen vast wat er veranderd is en geven aan wat daarvan de oorzaken (kunnen) zijn. Beginnen doen we met de oudste opname van De Kluis die we exact konden lokaliseren, uit 1937. Hier volgen de foto's en het verhaal.

We beschikken over een handvol foto's uit het archief van natuuristenvereniging De Spar, genomen tussen 1935 en 1938. De hier afgebeelde foto uit 1937 is de enige waarvan we de plek nauwkeurig konden bepalen. Dit door de 2 betonpalen die zich links en rechts in de beek bevinden, tegen de oevers. Deze palen zijn tot op heden in de beek blijven staan. Ze vinden hun oorsprong in een poging van de natuuristen om ter plaatse de beek af te dammen met een schot zodat erachter een kleine poel zou ontstaan waarin kon worden gezwommen. Een beverdam avant la lettre om zo te zeggen. Dat bleek geen succes want al enkele jaren daarna werd een groot zwembad gegraven net naast de beek.

De oude foto toont de beek die naar de fotograaf toe stroomt en naar links afbuigt. Naast de beek ontwikkelt zich een bos. Tot aan de eerste wereldoorlog werd de beekvallei beheerd als hooiland. Daarna stopte het maaien en trad verbossing in. De meeste grote bomen die je nu in de vallei aantreft, dateren dus van die periode. Op de foto zijn ze hooguit een tiental jaren oud. Achter de zichtbare betonpaal staat een knoteik. Op oude kaarten is aangeduid dat langs de beek solitaire bomen stonden. Dit zullen meestal knoteiken geweest zijn. Ze leverden gerief- en brandhout. Toen het terrein in beheer van Natuurpunt (toen nog

Belgische Natuur- en Vogelreservaten) kwam, stonden er nog meerdere knoteiken. Maar ze zijn alle in de loop der jaren omgevallen, ook het exemplaar op de foto. De bomen vooraan zijn zwarte elzen en net in het midden zie je een kale jonker, een distelsoort.

Het contrast met de nieuwe foto verraste ook je fotograaf! Omdat dit de meest voorkomende instelling was op oude camera's, koos ik een 50 mm objectief. De camera is zo gericht dat de betonpaal op ongeveer dezelfde plaatst staat. Het lijkt erop dat het standpunt van de vooroorlogse fotograaf iets verder naar achter was. Maar op die plek ligt nu een aarden wal, als restant van het zwembad waarvan hierboven sprake. Het meest opvallende is evenwel dat de beekloop volledig aan het oog onttrokken wordt door een paar omgevallen bomen die een natuurlijke brug over de beek vormen. In De Kluis passen we al vanaf het begin een nulbeheer toe, wat betekent dat omgevallen bomen ter plaatse blijven liggen -in dit geval dus schrijlings over de beekloop. Het gaat om exemplaren die de concurrentiestrijd met de andere bomen niet overleefd hebben. Op de linkerhelft van de foto staan de winnaars, enkele grote eiken. Het gaat wellicht om enkele van de opschietende boompjes die je op de oude foto ziet. Op de voorgrond zie je jonge gewone esdoorns, een soort die zich pas de laatste jaren uitbreidt in De Kluis. Het is nog onduidelijk of dit in de toekomst een hoofdboomsoort kan worden.

Paul S.

Ook dit nog...

Vogelreis Lac du Der 8 tot 11 november 2025

Het is ondertussen reeds van 2016 geleden dat we een reis naar Lac du Der deden. Dit jaar staat er opnieuw een vogelreis naar daar op het programma. Het was niet eenvoudig meer om er een geschikte accommodatie te vinden. We moesten daarom uitwijken naar Vitry-Le-François, een plaatsje op 20 kilometer van het meer.

We logeren in hotel Eqynox, maar voor het avondeten zullen we naar het bijgelegen restaurant L'Octogone moeten. We plannen weer 2 of 3 busjes te huren.

De totale prijs voor deze reis bedraagt 400

euro, voor een eenpersoonskamer 475 euro.

Om in te schrijven vragen we een voorschot van 100 euro te storten op de rekening van Natuurpunt kern Zoersel: BE69 7512 0545 9578 met vermelding LDD & naam.

Opgelet: het aantal deelnemers zal weer beperkt zijn!

Inschrijven kan tot 31 juli 2025.

Voor meer inlichtingen: Valentijn.brems@pandora.be

Ook dit nog...

Voorzitter Peter nam deze foto tijdens het bezoek van onze afdeling aan de Plantentuin Meise op 4 mei.

Op naar een groenere wereld.
Maak jij het verschil? Start in eigen tuin!

Sponsors

Aveve Brecht bv
Lessiusstraat 78
2960 Brecht

Aveve Malle
Antwerpsesteenweg 51
2390 Malle

WWW.ACD.EU

HORTA WESTMALLE

JE PARTNER VOOR TUIN & DIER

Sponsors

HORTA Westmalle • Jacobin

Antwerpsesteenweg 383 • 2390 Westmalle
T. 03 312 04 36 • westmalle@horta.org

• **HORTA** •
TUIN & DIER

www.horta.org

BARTELS
DRUKKERIJ

ONTWERP / DRUKWERK / PRINT

voor alle mooie momenten
in het leven

geboortekaartje
communie- of lentefeest
huwelijksuitnodiging
jubileumkaart

Geef je drukwerk extra uitstraling met **foliedruk**. Verschillende kleuren mogelijk!

GSM 0475 455 777
Leopoldstraat 57/8 - Merksplas
familiedrukwerk@drukkerijbartels.be
www.drukkerijbartels.be

meer
Energie
voor onze
toekomst!

Leopoldstraat 10 Bus 001 • B-2330 Merksplas • tel 014 43 10 31 • info@ebem.be

www.ebem.be

natuurvoedingswinkel

BIOLOGISCH - GLUTENVRIJ - LACTOSEVRIJ

ons aanbod

BROOD
VOEDING
VERSE GROENTEN EN FRUIT
GROENTEPAKKETTEN
LICHAAMSVERZORGING
ETHERISCHE OLIËN
SUPPLEMENTEN

...

openingsuren

DINSDAG: 13U30 - 18U
WOENSDAG: 9U30 - 18U
DONDERDAG: 9U30 - 18U
VRIJDAG: 9U30 - 18U
ZATERDAG: 9U30 - 13U

NATHALIE CELENS

ANTWERPSESTEENWEG 274B
2390 WESTMALLE

03/219.12.96

INFO@LEKKER-PUUR.BE

WWW.LEKKER-PUUR.BE

LEKKER PUUR WESTMALLE

LEKKERPUUR_WESTMALLE

Perkplanten Van Deun - Hofmans

is reeds meer dan 30 jaar HÉT adres voor een ongezien assortiment
geraniums, perk- en terrasplanten!

**11.000M² GEGARANDEERD
TUINPLEZIER.**

**Enorme keuze in hang-,
stam- en stekperkplanten**

ALLES UIT EIGEN KWEEK.

Topkwaliteit aan voordelige prijzen

www.perkplanten.com

Perkplanten

Van Deun - Hofmans

Westmallebaan 91 • 2980 Zoersel

T 03 312 45 46

GEOPEND: ma - za 08u30 - 18u00

Tijdens de maand mei tevens geopend:

Zondagen 09u00 - 13u00

Feestdagen 09u00 - 17u00

BIODYVINO

partner van Natuurpunt

Website

www.biodyvino.be

Het grootste assortiment

biologische, biodynamische

en Natuurwijnen in België

Zetel: ZOERSEL, Ten Hoflaan 22 Tel. 03-312 24 38

Magazijn: AARTSELAAR, Schelselei 15 C

Zon- & maandag: gesloten
Dinsdag: 10u00 – 18u00
Woensdag: 10u00 – 18u00
Donderdag: 10u00 – 18u00
Vrijdag : 10u00–18u00
Zaterdag : 09u00–15u00

Uw biologische hoevewinkel

Een groot aanbod aan biologische producten

Kraakverse groenten, vele recht van ons eigen Dobbelhoeveveld

Heerlijke kazen en dagverse rauwe melk

Vlees van Dubbeldoel en biologisch kippen- en kalkoenvlees

Brood en gebak

Goorstraat 43, 2970 Schilde T. +32 3 383 07 82 info@dobbelhoeve.be

www.dobbelhoeve.be

Oostmalsesteenweg 355/357

2310 RIJKEVORSEL

Tel. 03/312.03.75

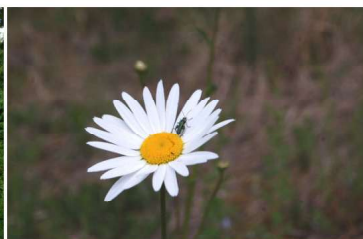
info@oris-wuyts.be

www.oris-wuyts.be / www.oris-wuyts-tuin.be

Joris Vleugels bv
Tuin- & landschapsarchitect
boomverzorging

TUIN - LANDSCHAP - OPENBARE RUIMTE - BOOMVERZORGING

Blijkerijstraat 35 - 2390 Oostmalle
info@jorisvleugels.be
www.jorisvleugels.be

Samen klinken
op meer natuur!

/ ASSUR INVEST

Verzekeringsmakelaar

ASSUR INVEST NV

Antwerpsesteenweg 289

2390 Westmalle

FSMA 023875 A | RPR 0412.725.491

T 03 312 44 60 **F** 03 312 07 70

info@assur-invest.be

www.assur-invest.be